Bijlage jaarrapportage beleidscoherentie voor ontwikkeling 2019 - 2020
Hieronder volgen de belangrijkste resultaten die in de periode juli 2019 tot en met maart 2020 zijn bereikt op de individuele thema's van het actieplan voor beleidscoherentie voor ontwikkeling. De rapportage is geschreven aan de hand de kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren van het actieplan. Per thema worden beknopt de doelen uit het actieplan, gekoppeld aan de relevante SDG's, weergegeven (zie bijlage bij Kamerstuk 33 625, nr. 265).

Tegengaan van belastingontwijking/ontduiking

Overkoepelend doel: hogere eigen overheidsinkomsten in ontwikkelingslanden, met name in lage inkomenslanden en focuslanden (SDG 17.1)

- De werkzaamheden van het *Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes*, waarvan inmiddels 161 landen lid zijn, werpen hun vruchten af. De OESO onderzocht de effecten van automatische uitwisseling tussen belastingdiensten van informatie over in hun landen aangehouden bankdeposito's door buitenlandse belastingplichtigen. Dit heeft geleid tot de wereldwijde identificatie door belastingdiensten van meer dan EUR 100 miljard aan extra belastingverplichtingen. Nederland doet sinds 2017 aan deze uitwisseling mee.
- Het parlement heeft ingestemd met de implementatie per 1 januari 2020 van de tweede Europese richtlijn tegen belastingontwijking. De richtlijn bevat maatregelen tegen belastingontwijking door internationaal opererende bedrijven via zogenoemde hybride mismatches. Hybride mismatches ontstaan door kwalificatieverschillen tussen landen betreffende onder meer financieringsinstrumenten of lichamen. Deze verschillen zorgen er bijvoorbeeld voor dat een betaling in een land aftrekbaar is, maar elders niet wordt belast, of dat één betaling in meerdere landen aftrekbaar is. Nederland zal deze ongewenste effecten bestrijden door een aftrek te weigeren of opbrengsten juist wel in de heffing te betrekken.
- Het parlement heeft ook ingestemd met de implementatie van de Richtlijn om verplicht informatie uit te wisselen over meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies (DAC6). Deze maatregel verplicht belastingadviseurs om mogelijk agressieve grensoverschrijdende fiscale planningsconstructies te melden aan de belastingautoriteiten. Via een beveiligd centraal gegevensbestand bij de Europese Commissie kunnen de belastingautoriteiten van andere EU-lidstaten de informatie raadplegen. Hierdoor kunnen gerichter belastingcontroles worden uitgevoerd en betere risicobeoordelingen worden gemaakt. Daarnaast beoogt de maatregel een afschrikeffect wat betreft betrokkenheid van intermediairs bij mogelijk agressieve grensoverschrijdende fiscale planningsconstructies.
- Nederland steunt het EU-beleid om landen, die niet of onvoldoende meedoen aan de internationale strijd tegen belastingontwijking, op een lijst van niet-coöperatieve jurisdicties (zwarte lijst) te plaatsen. Dit beleid zette afgelopen periode opnieuw landen aan om door de EU verlangde aanpassingen in hun belastingstelsels aan te brengen. Weliswaar bestaat de zwarte lijst even als vorig jaar nog uit twaalf landen. Tegen deze landen worden sancties voorbereid, zoals voornoemde Nederlandse bronbelasting op rente en royalty's. Op een grijze lijst staan echter nog maar twaalf landen, een sterke daling ten opzichte van vorig jaar toen er nog 36 landen op stonden. Deze landen hebben toegezegd om de gewenste aanpassingen in hun belastingstelsels voor bepaalde data door te voeren.
- Nederland breidde de technische assistentie (TA) aan ontwikkelingslanden uit, in lijn met de toezegging onder het *Addis Tax Initiative* om de TA in 2020 te hebben verdubbeld (ten opzichte van 2015). TA wordt bilateraal verleend in de volgende landen: Bangladesh, Ethiopië, Ghana, Indonesië, Kenia, Liberia, Malawi, Oeganda, Palestijnse Gebieden en Rwanda. Dit gebeurt in samenwerking met de Nederlandse belastingdienst en het *International Bureau of Fiscal Documentation*. Daarnaast worden programma's ondersteund van het *African Tax Administration Forum* (ATAF), IMF, OESO, VN en Wereldbank. In 2019 stelde Nederland bijna USD 8 miljoen beschikbaar voor TA, vergeleken met USD 3,2 miljoen in 2015. Het mede door Nederland ondersteunde OESO/UNDP initiatief *Tax Inspectors Without Borders* heeft tot nu toe bijgedragen aan USD 532 miljoen aan extra belastingopbrengsten.

- Het afgelopen jaar is de goedkeuringsprocedure van het Multilateraal Verdrag ter implementatie van aan belastingverdragen gerelateerde maatregelen ter voorkoming van grondslaguitholling en winstverschuiving (hierna: het MLI) in Nederland afgerond. Ook Georgië en India hebben het MLI inmiddels goedgekeurd wat betekent dat de antimisbruikbepalingen van het MLI doorwerken in de Nederlandse belastingverdragen met deze twee landen. Daarnaast zijn antimisbruikbepalingen in belastingverdragen met vier ontwikkelingslanden in werking op basis van een bilaterale overeenkomst. Hierdoor zijn nu in totaal in zes van de 23 bilaterale belastingverdragen met ontwikkelingslanden antimisbruikbepalingen van toepassing. Voor zeven andere ontwikkelingslanden is dit eveneens binnen afzienbare tijd haalbaar door wederzijdse ratificatie van een bilaterale overeenkomst of van het MLI.
- Belastingontwijking wordt vaak gerelateerd aan omvangrijke financiële stromen van rente en royalty's vanuit Nederland naar laagbelastende jurisdicties. Het parlement heeft daarom ingestemd met het kabinetsvoorstel om een conditionele bronbelasting op rente en royalty's in te voeren per 1 januari 2021. Deze bronbelasting gaat ten eerste de doorstroom tegen van rente en royalty's via Nederland naar laagbelastende jurisdicties. Het Nederlandse belastingstelsel wordt minder ontvankelijk voor structuren om buitenlandse (bron)belasting te voorkomen door via Nederland rente- en royaltystromen naar laagbelastende jurisdicties te geleiden. Ten tweede verkleint de bronbelasting het risico van belastingontwijking in Nederland als gevolg van verschuiving van Nederlandse belastinggrondslag naar deze jurisdicties. Het kabinet gaat deze financiële stromen monitoren. Naar verwachting zullen de betreffende rente- en royaltybetalingen geheel worden verlegd of ophouden te bestaan door de bronbelasting.

<u>Ontwikkelingsvriendelijke handelsakkoorden</u>

Overkoepelend doel: een zo positief mogelijke impact van handelsakkoorden op ontwikkelingslanden (SDG 17.10, 17.11, 17.12)

- In december heeft de Raad de Europese Commissie het mandaat gegeven om de onderhandelingen te starten met ACS-landen om de Economische Partnerschapsakkoorden (EPA's) te verdiepen tot volwaardige handelsakkoorden. In januari zijn de onderhandelingen gestart tussen de Europese Commissie en de landen van de *East and Southern Africa* (ESA) EPA (Madagaskar, Mauritius, de Seychellen en Zimbabwe). Met name op het terrein van het beslechten van handels-technische barrières werd voortgang geboekt. Met Kameroen vonden gesprekken plaats over de verdieping van de EPA - Centraal Afrika.
- De zesde bijeenkomst van de *Trade and Development Committee* van het *South African Development Community* (SADC) EPA vond plaats in februari. Voortgang werd gemaakt met de opzet van een systeem voor monitoring en evaluatie, de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en '*trade irritants*'. De Europese Commissie gaat, voor het eerst, gebruik maken van het EPA-geschillenbeslechtigingsmechanisme omdat Zuid Afrika de handelsrestricties niet wil opheffen op pluimveevlees uit de EU.
- Het *Netherlands Trainees Program* van de WTO traint 15 handelspolitiek-actieve ambtenaren uit ontwikkelingslanden. Daarnaast heeft het *Advisory Centre on WTO Law* (ACWL) 39 delegatieleden uit ontwikkelingslanden getraind om hun onderhandelingspositie te versterken in uiteenlopende handelsvraagstukken. Ook zijn vier advocaten uit ontwikkelingslanden getraind in WTO-geschillenbeslechting. Het ACWL heeft 152 adviezen *(opinions*) verstrekt op verzoek van ontwikkelingslanden en gaf juridische steun in vijftien geschillenbeslechting procedures.
- Ook in deze periode bleef Nederland waar mogelijk bij de Europese Commissie aandringen op flexibele oorsprongsregels in handelsakkoorden waar ontwikkelingslanden van profiteren.
- Met de Ivoorkust is een oorsprongsprotocol afgesproken waarmee handen en voeten wordt gegeven aan de EU-marktoegang voor producten uit het land, en andersom.
- De WHO heeft in 2019 een *Road Map* gepubliceerd voor toegang tot geneesmiddelen, waarin onder andere technische ondersteuning van landen die gebruik willen maken van TRIPS flexibiliteiten, wordt toegezegd. Ook blijft de WHO samenwerken met de WTO en WIPO en adviseert hen over mogelijke impact op de volksgezondheid van bilaterale handelsverdragen.

Discussies over deze *Roadmap* bleken zelfs in de *World Health Assembly* moeizaam. Wel is, mede dankzij Nederland, een resolutie aangenomen over verbeterde transparantie van prijzen voor geneesmiddelen, vaccins en gezondheidsproducten.

Ontwikkelingsvriendelijk investeringsregime

Overkoepelend doel: een zo positief mogelijk effect van investeringsverdragen op ontwikkelingslanden (SDG 17.15)

- Het Kabinet heeft een gemoderniseerde inzet voor bilaterale investeringsakkoorden vastgesteld en heeft in mei 2019 toestemming van de Europese Commissie verkregen om te onderhandelen met tien landen, waaronder zeven ontwikkelingslanden. De afgelopen periode hebben eerste verkennende gesprekken plaatsgevonden met o.a. Burkina Faso en Ecuador.
- Nederland heeft ingestemd met de ondertekening van het investeringsakkoord tussen de EU en Vietnam, dat de gemoderniseerde EU-inzet voor investeringsbescherming bevat, te weten het *Investment Court System*. Dit bevat onder andere onafhankelijk benoemde rechters en een beroepsmogelijkheid.
- Nederland heeft actief deelgenomen aan de onderhandelingen van de VN Commissie van Internationaal Handelsrecht (UNCITRAL) in het kader van de multilaterale hervorming van investeringsbescherming. Nederland heeft daarbij de Europese Commissie gesteund bij haar inzet voor het oprichten van een Multilateraal Investeringshof.
- Nederland heeft een studie door het *Columbia Center on Sustainable Investment* (CCSI) laten uitvoeren naar mogelijke assistentiemechanismen voor ontwikkelingslanden, de minst-ontwikkelde landen en kleine investeerders (zoals het MKB) in investeringsgeschillen. Nederland heeft de studie samen met Peru en Thailand ingebracht voor de volgende UNCITRAL onderhandelingsronde. Om de studie breder onder te aandacht te brengen bij andere landen en stakeholders heeft Nederland een webinar in samenwerking met het CCSI georganiseerd.

Verduurzaming van productie en handel

Overkoepelend doel: verduurzaming van productie met name in landen in ontwikkeling (focus op textiel, palmolie, cacao en andere agrostoffen, metalen en mineralen) wordt gekoppeld aan verantwoordelijkheid (o.a. voor gepaste zorgvuldigheid) door Nederlandse bedrijven bij inkoop en uitbesteding in die landen (SDG 2, 8, 12, 17)

- Het kabinet verstrekte in 2019 een meerjarige financiering aan een Alliantie van maatschappelijke organisaties tegen kinderarbeid. Daarnaast financierde het kabinet een groot project van de ILO in Afrika om kinderarbeid te bestrijden. Ook is het Fonds Bestrijding Kinderarbeid (FBK) weer geopend voor aanvragen. Onder het FBK zijn tot nu toe 28 projectaanvragen gehonoreerd. Vijf projecten daarvan zijn inmiddels afgerond, en laten manieren zien om concreet honderden kinderen van het werk naar school te krijgen. Op 27 en 28 januari 2020 organiseerde het kabinet samen met de ILO en *Global March* een internationale bijeenkomst over de volgende stappen om kinderarbeid aan te pakken in internationale waardeketens. Hierbij zijn de lessen van genoemde projecten ingebracht in internationale beleidsontwikkeling. De conferentie leverde twaalf publieke toezeggingen op van bedrijven om kinderarbeid uit hun keten te verbannen. Daarnaast is de Raad van Kinderen verzocht het kabinet te adviseren over hoe duurzame consumptie te stimuleren als manier om kinderarbeid aan te pakken.
- Samen met Duitsland en Nederlandse maatschappelijke organisaties heeft het kabinet een conferentie over leefbaar loon/inkomen in de agri-food sector georganiseerd. Het kabinet heeft daar het belang van eerlijke prijzen benadrukt. De ILO werkt met Nederlandse steun aan verhoging van de wettelijke minimumlonen tot het niveau van een leefbaar loon. Daartoe ontwikkelt de ILO een universeel toepasbare methode voor berekening van kosten van levensonderhoud. Pilots vinden plaats in India, Indonesië, Vietnam, Ethiopië en Costa Rica. Het kabinet werkt aan de uitvoering van afspraken over leefbaar loon in de IMVO convenanten in

de textiel, sierteelt en voedingsmiddelen sectoren. Het kabinet bespreekt dit onderwerp in handelsmissies, zoals naar Ethiopië en Vietnam.

- In 2019 tekende het kabinet een *Letter of Intent* met Maleisië en een *Memorandum of Understanding* met Indonesië over de nadere samenwerking op duurzame palmolie, wat mede voorwaarde is voor de start van het palmolie programma NI-SCOPS (*National Initiatives for Sustainable Climate Smart Oil Palm Smallholders*). De constructieve opstelling van Nederland en de bilaterale samenwerking op duurzame palmolie komt de bilaterale relaties ten goede. Tijdens het Staatsbezoek aan Indonesië in 2020 zijn er met stakeholders vervolgstappen geïdentificeerd voor verduurzaming van palmolie productie door kleine boeren. Na succesvolle afronding van de inceptiefase bevindt het NI-SCOPS programma zich nu in de implementatie fase. Eerste resultaten van dit programma worden volgend jaar verwacht. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van het Amsterdam Verklaringen Partnerschap (ADP) heeft Nederland een succesvolle multi-stakeholder bijeenkomst georganiseerd met als thema '*Harmonising Actions for Change'*, wat heeft bijgedragen aan verbeterde en meer gecoördineerde inzet op verduurzaming van palmolie bijvoorbeeld richting de EU.
- Het kabinet is sinds begin 2019 betrokken bij de totstandkoming van een Nederlands Initiatief voor Duurzame Cacao met de Nederlandse cacaosector (DISCO), een proces dat door Initiatief Duurzame Handel wordt gefaciliteerd. In 2019 sloot het kabinet aan bij een internationale alliantie voor leefbare inkomens in de cacaosector, en spraken de nationale cacao initiatieven van Duitsland, Zwitserland en Nederland in november 2019 de ambitie uit samen te gaan werken. Zie voor overige inzet de Kamerbrief over duurzame cacaoproductie en –handel van 29 mei 2019 (Kamerstuk 26 485, nr. 309).
- Het Bangladesh Veiligheidsakkoord zal in mei 2020 zijn taken overdragen aan een nieuw op te richten organisatie en Bangladesh verlaten. Nederland spant zich in voor een voorspoedige overdracht. Op basis van de mid-termevaluatie van het Convenant Duurzame Kleding en Textiel probeert het kabinet convenantspartijen aan te sporen collectieve projecten op te zetten met impact in productielanden, zodat arbeiders ook de impact van ons beleid merken. Hiertoe kunnen partijen aanspraak maken op het Fonds Verantwoord Ondernemen, en is onder meer aandacht voor de thema's kinderarbeid en leefbaar loon. *Fair Wair Foundation* en vakbonden hebben zich met succes ingespannen voor het nieuwe ILO verdrag voor bestrijding van geweld op de werkvloer.
- Het multistakeholder initiatief *European Partnership for Responsible Minerals* (EPRM) heeft sinds 2016 elf projecten gefinancierd waarvan er één is afgerond. Het aantal kleinschalige mijnen dat verantwoord goud exporteert komt met de lopende projecten uit op circa twintig. Eind 2020 zal het EPRM naar verwachting minimaal vier nieuwe projecten gaan financieren. De huidige en nieuwe projecten hebben betrekking op één of meer van de 3TG-mineralen (tin, tantalum, tungsten en goud) en vinden plaats in verschillende landen, waaronder Colombia, Democratische Republiek Congo, Indonesië en Rwanda. Na afronding van de projecten kan het kabinet meer over de resultaten zeggen. Het EPRM zet zich ook in om bedrijven bewust te maken van waardeketens op het gebied van de 3TG-mineralen, onder meer door in 2020 een kennisportaal te openen dat bedrijven richting geeft bij het toepassen van gepaste zorgvuldigheid. Dit kennisportaal dient ook ter ondersteuning van bedrijven die aan de Europese Verordening Conflictmineralen moeten voldoen. Het kabinet is bezig met voorbereidingen in Nederland en in Europees verband om een uniforme en effectieve implementatie van de verordening te bewerkstelligen (zie Kamerstuk 26 485, nr. 323).
- Binnen negen IMVO-convenanten werken bedrijven, Ngo's, vakbonden en de overheid samen aan de verduurzaming van waardeketens door de naleving van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (OESO-richtlijnen) en de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGP's) te bevorderen en collectieve impactprojecten op te zetten. Voor deze impactprojecten kunnen bedrijven samen met maatschappelijke organisaties financiering aanvragen bij het Fonds Verantwoord Ondernemen. In de Kamerbrief over de voortgang van het IMVO-beleid van 20 februari 2020 (Kamerstuk 26 485, nr. 323) wordt, naast andere beleidsactiviteiten gericht op het verduurzamen van handel en productie door het Nederlandse bedrijfsleven, ook de voortgang van de IMVO-convenanten toegelicht.
- Het kabinet zet zich op verschillende manieren in voor een Europees gelijk speelveld op terrein van IMVO en ketenverduurzaming en richt zich daarbij op de Europese Commissie en op samenwerking met andere EU-lidstaten. De Europese Commissie zou het voortouw moeten

nemen om een strategisch EU-actieplan voor IMVO te ontwikkelen. Nederland heeft hier de nieuwe Europese Commissie toe opgeroepen en het onderwerp aan de orde gesteld in de Raad Buitenlandse Zaken Handel van 21 november 2019 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2099) en de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 25 november 2019 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 227). Nederland werkt nauw samen met andere lidstaten, onder andere met Duitsland. In februari 2020 publiceerde de Europese Commissie een onderzoek naar gepaste zorgvuldigheid. Hoe de Commissie hiermee verdergaat is op dit moment nog niet bekend.

Tegengaan van klimaatverandering

Overkoepelend doel: implementatie van het Klimaatakkoord van Parijs op een wijze die de armste landen en bevolkingsgroepen ten goede komt (SDG 13)

- Het kabinet heeft de klimaatdiplomatie geïntensiveerd om andere landen te stimuleren meer klimaatambitie te tonen en meer klimaatactie te nemen, zowel binnen de EU als wereldwijd. Centraal daarbij staan de in 2020 in te dienen bijgestelde klimaatplannen (NDCs). In bilaterale contacten en bezoeken van bewindspersonen en hoge ambtenaren stelt Nederland de noodzaak van meer klimaatambitie en -actie aan de orde.
- Met de klimaatdiplomatie heeft Nederland zich het afgelopen kalenderjaar ook actief ingezet voor het behouden – en waar nodig creëren – van momentum voor klimaat bij multilaterale fora zoals de voorjaarsvergaderingen van het Internationale Monetaire Fonds en de Wereldbank, de G20-top en de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN). Voor een uitgebreidere beschrijving van de bilaterale en multilaterale klimaatdiplomatie zie de kamerbrief van 13 september 2019 (Kamerstuk 31 793, nr. 189)
- In 2019 lanceerde het *NDC Partnership* onder Nederlands co-voorzitterschap het *Climate Action Enhancement Package*, dat 65 ontwikkelingslanden assisteert bij het ophogen van hun klimaatambities en het versneld en beter implementeren van bestaande klimaatplannen.
- Bij de eerste middelenaanvulling van het *Green Climate Fund* heeft Nederland aangedrongen op het handhaven van het aandeel voor minst ontwikkelde en meest kwetsbare landen in de adaptatiefinanciering (69 procent in de eerste kapitalisatie). De afspraken gemaakt ten tijde van de middelenaanvulling moeten worden vervat in het vernieuwde strategisch plan, waarover de discussie nog niet is afgerond.
- Het kabinet heeft de vergroening van het financiële instrumentarium voor Buitenlandse Handel en ontwikkelingssamenwerking in gang gezet, zoals vastgelegd in de brief "Internationaal financieren in perspectief" van 14 februari 2019 (Kamerstuk 34 952, nr. 44). Vanaf 2020 geeft het kabinet geen nieuwe financiële steun vanuit het bilaterale BHOS-instrumentarium aan steenkolenprojecten en aan de exploratie en ontwikkeling van nieuwe voorraden olie en gas in het buitenland. Voor het generieke exportinstrumentarium en de exportkredietverzekering wordt ingezet op vergroening. Nederland vraagt multilaterale banken hun nieuwe financieringen in lijn te brengen met het Parijs akkoord ("*Paris Alignment*") en de financiering van fossiele brandstoffenprojecten uit te faseren. De Europese Investeringsbank (EIB) heeft als eerste aangekondigd zich om te vormen tot een klimaatbank. Na 2021 zal de EIB geen nieuwe fossiele projecten meer goedkeuren (met enkele uitzonderingen voor de transitie naar koolstofarm gas) en na 2020 zullen alle nieuwe financieringen van de EIB in lijn zijn met de doelen van het Parijsakkoord.
- De duurzaamheid van biomassa voor energieproductie, inclusief biomassa uit ontwikkelingslanden, blijft een aandachtspunt. Het kabinet ontwikkelt daarom momenteel een kader van criteria voor duurzame biomassa. De nog te ontwikkelen duurzaamheidscriteria zijn bedoeld om in principe van toepassing te zijn op alle biomassa en alle toepassingen (ongeacht gestimuleerd of niet), voor zover bestaande juridische kaders daar nog niet in voorzien. Nederland stimuleert de inzet van afvalstoffen en ontmoedigt de inzet van voedsel- en voedergewassen zoals palm, raapzaad of mais. Dit beleid wordt met de REDII-richtlijn voortgezet conform het Klimaatakkoord.